

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

3/2025

ročník/volume 35

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 1

Typ článku/Type of article: editoriál/editorial

Strany/Pages: 3 – 6

Dátum vydania/Publication date: 15. júl 2025/July 15, 2025

EDITORIÁL

Vážení čitatelia,

aj výsledky posledného Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 potvrdili, že väčšina obyvateľov na Slovensku žije v individuálnych domácnostiach. Výnimkou sú osoby žijúce v kolektívnych alebo inštitucionálnych domácnostiach a ľudia bez domova.

V domácnostiach prebieha mnoho z činností, ktoré obyvatelia bežne vykonávajú. Jednotlivé činnosti, ktoré sú spojené s domácnosťami, majú reprodukčný, ekonomický, organizačný, emocionálny alebo socializačno-výchovný charakter.

Všetkých typov domácností sa týkajú iba činnosti ekonomickej alebo organizačnej povahy. Ide predovšetkým o hospodárenie domácností, ďalej činnosti spojené s bývaním, stravovaním, voľnočasovými aktivitami a logistikou. Dnes sa však v domácnostiach čoraz častejšie vykonáva aj časť profesijných činností a pracovných aktivít. S emocionálnou funkciou sú zase spojené medziľudské vzťahy, či už v rámci domácnosti, alebo vo vzťahu k iným domácnostiam, ako sú rodinné, priateľské, susedské alebo občianske vzťahy.

Niektoré činnosti obyvateľov sa viažu len na tú časť domácností, ktoré majú viac členov, predovšetkým na rodiny. Ide o činnosti spojené s reprodukčnou, emocionálnou a socializačno-výchovnou funkciou. Sem môžeme zaradiť väčšinu reprodukčných procesov, výchovu a vzdelávanie detí, vnútorodinné emocionálne a medziľudské vzťahy.

Počet domácností na Slovensku dlhodobo rastie, v povojnovom období sa zvýšil viac ako dvojnásobne. Je to spojené hlavne s nárastom počtu obyvateľov, ale aj so znižovaním priemernej veľkosti domácnosti, keďže počet domácností rastie rýchlejším tempom ako počet obyvateľov.

Za posledné desaťročia sa výrazne zvýšil počet aj podiel domácností jednotlivcov. Napriek tomu väčšinu domácností naďalej tvoria rodiny. Ich podoba sa v súčasnosti mení, a to najmä z hľadiska štruktúry a veľkosti. Kedysi najpočetnejšia skupina rodín, zložená z manželského páru a detí, je dnes v menšine. Pribúdajú rodiny založené na kohabitujúcich pároch, rodiny bez detí aj neúplné (jednorodičovské) rodiny. A vo všetkých typoch rodín prebieha atomizácia, spôsobená predovšetkým menším počtom detí, ako aj menej častým spoložitím nukleárnej rodiny s ostatnými príbuznými.

Je preto veľmi dôležité zisťovať a analyzovať údaje o domácnostiach. Relevantné údaje o počte a štruktúre domácností v kombinácii s bývaním, počtom a štruktúrou obyvateľov sa na Slovensku zisťujú v sčítaní obyvateľov. Napriek viacerým metodologickým vplyvom existuje na Slovensku dlhý časový rad podrobných a porovnateľných údajov o cenových domácnostiach. Druhým významným zdrojom údajov o domácnostiach sú výberové zisťovania, ktoré umožňujú získať informácie z rôznych oblastí spoločenského a sociálno-ekonomického života. Sčítania obyvateľov aj výberové zisťovania v domácnostiach sa realizujú podľa harmonizovaných metódik v rámci Európskej únie, čo umožňuje ich medzinárodné porovnanie.

Získané údaje o domácnostiach sú podkladom nielen na vypracovanie rôznych demografických, sociálnych a ekonomických analýz a prognóz, ale sú aj dôležitým zdrojom informácií pre rozhodovacie procesy a na tvorbu politík a opatrení na rôznych stupňoch riadenia krajiny.

Monotematické číslo časopisu Slovenská štatistika a demografia si kladie za cieľ poskytnúť pohľad na domácnosti na Slovensku z viacerých aspektov s využitím najnovších dostupných údajov. Prináša štyri vedecké a dva informatívne články. Metodologicky zameraný článok sa venuje zložitej problematike získavania udržateľných údajov o domácnostiach v rámci sčítaní obyvateľov. Demografické články sú zamerané na problematiku spolužitia cenзовých domácností a na očakávaný vývoj počtu a štruktúry cenзовých domácností do roku 2040. Zvyšné tri články majú ekonomické zameranie. Prvý sa venuje determinantom zadlženosti domácností, druhý informuje o účtoch rozdelenia bohatstva, ktoré spájajú makro- a mikroúdaje o aktívach a pasívach domácností a tretí je zameraný na mieru chudoby a sociálneho vylúčenia v slovenských domácnostiach.

Ing. Boris VAŇO

*Autor je pracovníkom Výskumného demografického centra
Inštitútu informatiky a štatistiky v Bratislave*

PhDr. Ľudmila IVANČÍKOVÁ, PhD.

*Autorka je podpredsedníčkou Štatistického úradu Slovenskej republiky
a predsedníčkou redakčnej rady časopisu Slovenská štatistika a demografia*

EDITORIAL

Dear readers,

the results of the last 2021 Population and Housing Census also confirmed the fact that the majority of the population in Slovakia lives in individual households. The exceptions are people living in collective or institutional households and the homeless people.

Many of the activities commonly performed by residents take place in households. Individual activities associated with households are reproductive, economic, organizational, emotional or socio-educational.

Only economic or organizational activities apply to all types of households. This primarily concerns household management, as well as activities associated with housing, catering, leisure activities and logistics. However, nowadays, some professional and work activities also take place in households more and more often. Interpersonal relationships, whether within the household or in relation to other households, such as family, friendship, neighborly or civic relationships, are associated with the emotional function.

Some activities of the population are linked only to that part of households having more members, especially families. These are activities associated with reproductive, emotional and socio-educational functions. We can include most reproductive processes, upbringing and education of children, intra-family emotional and interpersonal relationships.

The number of households in Slovakia has been increasing for a long time, in the post-war period it increased more than twice. This is mainly associated with the increase in the number of inhabitants, but also with the decrease in the average size of the household, since the number of households is growing at a faster rate than the number of inhabitants.

The number and share of single-person households have increased significantly over the past few decades. Nevertheless, the majority of households remain to be made up of families. Their form is currently changing, especially in terms of structure and size. The formerly most numerous family group, consisting of a married couple and children, is now in the minority. Families based on cohabiting couples, families without children and incomplete (single-parent) families are on an increase. And all types of families are undergoing atomization, caused primarily by the smaller number of children in families as well as the less frequent coexistence of the nuclear family with other relatives.

It is therefore very important to collect and analyse household data. Relevant data on the number and structure of households in combination with housing, the number and structure of the population are collected in the population census in Slovakia. Despite several methodological influences, there is a long time series of detailed and comparable data on census households in Slovakia. The second important source of household data are sample surveys, allowing to obtain information from various fields of social and socio-economic life. Both population censuses and sample

household surveys are carried out according to harmonised methodologies within the European Union, enabling their international comparison.

The obtained household data serve as basis not only for the development of various demographic, social and economic analyses and forecasts, but are also an important source of information for decision-making processes and the creation of policies and measures at various levels of the country's governance.

The monothematic issue of the journal *Slovak Statistics and Demography* aims to provide a view of households in Slovakia from several aspects using the latest available data. It brings four scientific and two informative articles. The methodologically oriented article deals with the complex issue of obtaining sustainable data on households within the framework of population censuses. The demographic articles focus on the issue of cohabitation of census households and the expected development of the number and structure of census households until 2040. The remaining three articles are economically oriented. The first article deals with the determinants of household indebtedness, the second informs about the Distributional Wealth Accounts, combining macro and microdata on household assets and liabilities, and the third focuses on the level of poverty and social exclusion in the Slovak households.

Ing. Boris VAŇO

*The author is an employee of the Demographic Research Center
of the Institute of Informatics and Statistics in Bratislava*

PhDr. Ľudmila IVANČÍKOVÁ, PhD.

*The author is the Vice President of the Statistical Office of the Slovak Republic
and the Chairwoman of the Editorial Board of the journal
Slovak Statistics and Demography*